

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky



**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Podpora poradenství a odborného vzdělávání:

projekty a inovace

Bakalářská práce

Autor: Dorota Janžurová

Vedoucí práce: Ing. Karel Němejc, Ph.D.

2022

Zadávací list

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Podpora poradenství a odborného vzdělávání: projekty a inovace

vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V dne

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala panu Ing. Karlu Němejcovi, Ph.D. za ochotu, trpělivé odborné vedení a konzultace během psaní mé bakalářské práce.

Dále děkuji za podporu svým rodičům a kamarádům.

Abstrakt

Bakalářská práce na téma Podpora poradenství a odborného vzdělávání: projekty a inovace se zabývala kariérním poradenstvím převážně v odborném vzdělávání v České republice. Práce měla za cíl předložit výběr aktuálních projektů a vypsanych výzev v tomto roce. Nejdříve byly v teoretické části popsány pojmy jako je odborné vzdělávání, kurikulární dokumenty nebo průřezové téma. Z oblasti kariérního poradenství byly zpracovány pojmy kariéra, kariérní vývoj, kariérní poradenství, volba povolání, kariérní zralost a další. Následně byl popsán systém organizace kariérního poradenství v odborném vzdělávání v České republice. Praktická část analyzovala vybrané instituce a současné projekty a byla rozdělena na dvě kapitoly. V jedné kapitole této části se práce zabývala vybranými organizacemi a institucemi, které představují hlavní činnost v kariérním poradenství v České republice s vazbou na odborné vzdělávání. Webový portál Národní poradenské fórum byl vybrán jako zastřešující organizace pro tyto subjekty. V další kapitole praktické části byly zmapovány některé aktuální projekty a výzvy, které vznikly na podporu a rozvoj kariérního poradenství v České republice.

Klíčová slova

inovace, podpora, poradenství v odborném vzdělávání, vzdělávání dospělých, programy vzdělávání

Abstract

The Bachelor's thesis on the topic of Support of Counselling and Vocational Education: Projects and Innovations dealt with career counselling mainly in vocational training in the Czech Republic. The aim of the paper was to present a selection of current projects and calls announced this year. First, concepts such as vocational training, curricular documents or a cross-cutting theme were described in the theoretical part. In the field of career counselling, the terms career, career development, career counselling, career choice, career maturity and others were elaborated. Subsequently, the system of organisation of career counselling in vocational training in the Czech Republic was described. The practical part analysed selected institutions and current projects and was divided into two chapters. The first chapter dealt with selected organisations and institutions that represent the main activity in career counselling in connection with vocational training in the Czech Republic. The National Guidance Policy Forum web portal was selected as the umbrella organisation for these entities. The following chapter of the practical part mapped some current projects and calls created to support and develop career counselling in the Czech Republic.

Keywords

innovations, support, counselling in vocational education, adult education, education programs

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 CÍL A METODIKA	9
2 ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	10
2.1 CHARAKTERISTIKA A DEFINICE ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	11
2.1.1 Odborné vzdělávání	11
2.2 OBSAH KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ V NÁVAZNOSTI NA KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ VE ŠKOLÁCH	13
2.2.1 Kurikulum	13
2.2.2 Rámcový vzdělávací program a Školní vzdělávací program pro odborné vzdělávání ...	13
2.2.3 Průřezové téma: Člověk a svět práce	15
2.3 ČESKÝ SYSTÉM ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	16
2.3.1 MŠMT a státní správa	16
2.3.2 Školský zákon	16
2.3.3 Vzdělávací instituce a jejich zařazení	17
3 KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	21
3.1 POJMY V KARIÉRNÍM PORADENSTVÍ	22
3.1.1 Profese	22
3.1.2 Kariéra jako profesní dráha	22
3.1.3 Kariérní vývoj	23
3.1.4 Kariérní rozhodování, nerozhodnost a volba povolání	25
3.1.5 Kariérní zralost	27
3.2 SYSTÉM ORGANIZACE KARIÉRNÍHO PORADENSTVÍ V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ	28
3.2.1 Kariérní poradenství na školách s odborným vzděláváním	28
3.2.2 Poradenská zařízení a pracoviště	29
3.2.3 Kariérní poradce na školách odborného vzdělávání	31
PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 INSTITUCE A PROJEKTY ROZVÍJEJÍCÍ KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ V ČR	34
4.1 NÁRODNÍ PORADENSKÉ FÓRUM	34
4.2 VYBRANÉ INSTITUCE, ČINNOSTI A PROJEKTY V RÁMCI NPF	36
4.2.1 Národní pedagogický institut České republiky a jeho součásti	36
4.2.2 Centrum Euroguidance	38
4.2.3 Úřad práce České republiky a Národní soustava povolání	39
5 VYBRANÉ AKTUÁLNÍ PROJEKTY A VÝZVY PRO ROZVOJ KARIÉRNÍHO PORADENSTVÍ A ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČR	41
5.1 OPERAČNÍ PROGRAMY MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ	41
5.2 PROJEKTY NÁRODNÍHO PEDAGOGICKÉHO INSTITUTU	43
5.3 NÁRODNÍ VZDĚLÁVACÍ FOND - STŘEDISKA PODPORY PORADENSKÝCH SLUŽEB	44
5.4 INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM – PLÁNOVANÉ VÝZVY OD JARA 2022	45
5.5 TECHNOLOGICKÁ AGENTURA ČR STARFOS	45
ZÁVĚR	48

ÚVOD

Předložená práce se zabývá kariérním poradenstvím s vazbou na odborné vzdělávání v České republice. Cílem nebylo pojmout i přesah do zahraničí, ale zaměřit se na konkrétní potřeby v českém školském a školním prostředí. Důvod, proč jsem si vybrala téma Podpora poradenství a odborného vzdělávání: projekty a inovace byl ten, že jsem se chtěla dozvědět více o rozvoji dané oblasti a co všechno se aktuálně řeší a inovuje. Díky projektům a vypisovaným výzvám je uskutečnitelné uvádět v život nové trendy a inovace a zajistit tak další posun v efektivnější spolupráci a nastavení. Zmapováním vybraných oblastí kariérního poradenství vznikl přehled několika projektů, kde se může participovat a čerpat dotace.

V druhé kapitole teoretické části práce je popsáno téma o odborném vzdělávání, jeho charakteristika, kurikulární dokumenty, vzdělávací programy, český systém odborného školství a podobně. Ve třetí kapitole je shrnut systém kariérního poradenství a jeho součásti.

V praktické části na sebe kapitoly čtyři a pět navazují. Čtvrtá kapitola popisuje vybrané instituce a organizace, které představují hlavní činnost v kariérním poradenství v České republice s vazbou na odborné vzdělávání. Pátá kapitola navazuje na čtvrtou tím, že udává již konkrétní činnosti a to v podobě vypsanych a aktuálních výzev a projektů. Vznikl tak souhrn vybraných celorepublikových činností a zmapoval tak nejdůležitější aktuální projekty.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Cíl a metodika

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat a vyhodnotit informace zaměřené na rozvoj a inovaci v oblasti odborného vzdělávání a poradenství a vytvořit tak přehled možností, jak by bylo uskutečnitelné tuto oblast rozvíjet.

Teoretická část práce byla zpracována na základě literární rešerše dostupné z odborné literatury. Byl zde charakterizován a definován pojem poradenství v odborném vzdělávání a jeho oblasti jako například informační a poradenské služby, vzdělávací cesty a jejich nabídka, rozvoj poradenství, aktuální trendy v oblasti poradenství, programy dalšího vzdělávání, úskalí týkající se odborného vzdělávání a další.

Praktická část vycházela ze stanovených cílů a literární rešerše. Byly analyzovány informace z odborných zdrojů zaměřené na rozvoj, trendy, inovace, projekty a výzvy v oblasti poradenství s vazbou na odborné vzdělávání. Dále pak byly vytvořeny přehled a charakteristika možností zapojení se do projektů a inovací s ohledem na rozvoj zmíněných oblastí.

2 Odborné vzdělávání v České republice

Neodmyslitelnou součástí vzdělávacího systému v České republice bylo a je bezpochyby odborné vzdělávání. V posledních dekáдах prošlo usilovným vývojem, který pokračuje. Kurikulární dokumenty jsou stále reformovány a přizpůsobovány požadavkům 21.století (Zaostřeno..., 2012/13).

Průcha (2019, s. 7.) uvádí ve své předmluvě odborné vzdělávání takto „Odborné vzdělávání je nesporně faktor, který patří k nejvýznamnějším činitelům rozvoje a prosperity české společnosti. Proto je také často předmětem diskusí ekonomů, politiků, sociálních analytiků, ale i odborníků z průmyslu, služeb a jiných sektorů národního hospodářství. V současné české situaci se tyto diskuse kriticky zabývají hlavně nepříznivým vývojem v struktuře pracovních sil, kdy se snižuje podíl mladých lidí připravujících se pro některé profese, kdy není dostatečný zájem o studium technických a přírodovědných oborů a trvá nedostatek kvalifikovaných řemeslníků a kvalifikovaných dělníků na různých úrovních profesní způsobilosti. Představitelé českého průmyslu naléhavě upozorňují na negativní důsledky způsobované nenaplněnou kapacitou technického odborného vzdělávání, které je pro českou společnost vysoce relevantní.

Existuje přitom zvláštní paradox: na jedné straně pokračují tyto kritické názory apelující na nezbytnost posilování odborného vzdělávání, na jeho důležitost pro udržení prosperity a rozvoje společnosti – a na druhé straně chybí teoretická a výzkumná základna pokrývající systém odborného vzdělávání v jeho komplexním stavu a fungování. Co je příčinou této nepříznivé situace?

Odborné vzdělávání je produktem odborného školství, a tudíž by tuto problematiku měla mít v centru svého intenzivního zájmu především pedagogika jako věda o procesech vzdělávání a fungování školství. Bohužel tomu tak není. Česká pedagogika (ve své teoretické a výzkumné složce) se zabývá takřka výhradně jen všeobecným vzděláváním, kdežto problematiku odborného vzdělávání celkově opomíjí. V pedagogických časopisech se téměř vůbec neseťkáváme se studii o odborném vzdělávání, nebyla dosud vytvořena ani fundovaná pedagogická monografie o odborném vzdělávání“.

2.1 Charakteristika a definice odborného vzdělávání v České republice

2.1.1 Odborné vzdělávání

Pojem „odborné vzdělávání“ má více či méně podobných definic a charakteristik, ale snad nejvýstižnější je dle Průchy (2019, s. 11) tato: „Odborné vzdělávání je rozsáhlý systém, tj. komplex dílčích segmentů, skupin zúčastněných subjektů, specifických druhů institucí, procesů v nich probíhajících a produkujících určité výsledky a efekty a dále determinant působících na celý tento systém“.

„Odborné vzdělávání vede k získání znalostí, dovedností a kompetencí, které odpovídají určité kvalifikaci a je možné je přímo uplatnit na trhu práce při výkonu povolání. Stejně jako vzdělávání všeobecné směřuje k osvojení klíčových kompetencí, vědomostí, dovedností a návyků pro další vzdělávání a život, včetně budoucí profesní specializace a občanského života“ (Odborné vzdělávání..., 2019).

Průcha (2019, s. 12) zmapoval tento komplexní fenomén edukační reality a udává tak tyto charakteristiky:

- „Odborné vzdělávání existuje ve formě formálního vzdělávání, neformálního vzdělávání a informálního učení/vzdělávání.
- Odborné vzdělávání má rozvětvenou strukturu s odpovídajícími druhy specifických institucí školského systému a neškolských vzdělávacích institucí.
- Prioritním účelem odborného vzdělávání je teoretická a praktická příprava na výkon profesí.
- Odborné vzdělávání se realizuje na základě vzdělávacích programů umožňujících dosahovat různé úrovně odborného vzdělání s odpovídajícími kvalifikacemi.
- V odborném vzdělávání jsou začleněny subjekty různého věkového, sociálního a profesního postavení.
- Odborné vzdělávání má různorodé výsledky a efekty jak u jednotlivců, tak ve společnosti.

- Odborné vzdělávání má odlišnosti v jednotlivých zemích, na základě specifických národních kultur a národních politik školství a vzdělávání.
- Odborné vzdělávání je předmětem širokého a interdisciplinárního výzkumu, který má svou rozvinutou infrastrukturu a komunikační platformu“.

Podrobnější objasnění, co to je „formální vzdělávání“ udává Průcha (2019, s. 13) jako takové vzdělávání, které je systematické a uspořádané a to ve vzdělávacích institucích, které jsou buď veřejné, soukromé nebo jiného typu. Programy, cíle a fungování jsou zajištěny legislativou a státem. Tato forma vzdělávání je zakončena certifikací, diplomem nebo jiným úředním potvrzením. Tento druh vzdělávání v České republice probíhá ve středních nebo vyšších odborných školách nebo na vysokých školách. V porovnání se zahraničím je realizace odborného vzdělávání v České republice buď obdobná nebo více či méně rozdílná.

Dvě vývojové fáze v odborném vzdělávání a přípravě:

- a. Počáteční odborné vzdělávání – zde probíhá seznámení se s daným druhem vzdělávání a osvojování si kompetencí pro výkon dané činnosti; realizace této přípravy se typicky odehrává ve formě učňovské přípravy mladých žáků (učňů), ale také jako „rekvalifikace“ v dospělém věku jedince
- b. Další odborné vzdělávání – v tomto typu vzdělávání se prohlubují a rozšiřují již osvojené kvalifikace a dovednosti; také podnikové vzdělávání (Průcha, 2019, s. 14).

2.2 Obsah kurikulárních dokumentů v návaznosti na kariérní poradenství ve školách

2.2.1 Kurikulum

Ve výkladovém slovníku z pedagogiky od Koláře (2012, s. 196-197) se o kurikulu píše jako o širokém pojmu, který se používá v několika významech – jako vzdělávací program, jako obsah a jeho průběh vzdělávání nebo jako celý soubor poznání. V České republice se s pojmem kurikulum váže nejvíce vzdělávací program na úrovni státu a školy. Dále zde Kolář zmiňuje několik druhů kurikul a to například: Dosažené kurikulum jako učivo, které bylo žáky reálně zapamatováno a osvojeno. Dále formální či neformální kurikulum, také skryté kurikulum nebo zamýšlené kurikulum. Školní kurikulum je definováno ve Slovníku takto „Vymezení obsahu vzdělávání ve vyučování na dané škole společně s vymezením organizace realizace tohoto obsahu ve vyučování. Konkrétní školní kurikulum na jedné škole může být jiné než na druhé škole stejného typu a stupně. Tvorba školního kurikula vychází z kurikulárních dokumentů státní úrovně – rámcových vzdělávacích programů stanovených pro různé stupně škol“.

2.2.2 Rámcový vzdělávací program a Školní vzdělávací program pro odborné vzdělávání

„Rámcové vzdělávací programy (RVP) tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

RVP stanoví zejména:

- konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů

- podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.

RVP musí odpovídat nejnovějším poznatkům:

- vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat,
- pedagogiky a psychologie o účinných metodách a organizačním uspořádání vzdělávání přiměřeně věku a rozvoji vzdělávaného“ (Rámcové vzdělávací..., 2020).

„Od 1. září 2020 MŠMT vydalo aktualizované rámcové vzdělávací programy (RVP) pro střední odborné vzdělávání (SOV). Školy mají od vydání aktualizovaných RVP dva roky (nejpozději do 1. září 2022) na zapracování změn do svých školních vzdělávacích programů (ŠVP)“ (Aktualizované RVP SOV, 2020).

Školní vzdělávací programy (ŠVP) jsou pedagogickými dokumenty, podle kterých se uskutečňuje výuka v daném oboru. Každá škola si tento program zpracovává a utváří dle RVP sama. Musí se brát zřetel na podmínky vzdělávání ve školách, také na pedagogické cíle a záměry dané školy a jejího zřizovatele a také se přizpůsobují praxím na školách. Škola může vyzdvihnout daným názvem programu důležitost pro příslušnou přípravu v oboru, ale většinově se školy shodují. ŠVP schvaluje ředitel školy a má zodpovědnost za to, aby tyto programy ladily s obecnými RVP. Následně Česká školní inspekce kontroluje, zda je vše dle Školního vzdělávacího programu splněno (Co jsou rámcové...).

Oblastmi, na které je potřeba nejvíce myslet, když škola tvoří ŠVP je:

- rozvoj klíčových kompetencí – které lidé uplatňují nejen v zaměstnání, ale také ve svém osobním životě, např. při komunikaci s ostatními nebo při práci s informacemi
- realizace průřezových témat – témata s velkým významem pro společnost. Jsou vyučovaná přímo ve vyučovaných předmětech nebo i samostatně (Podpora kariérového rozhodování...).

2.2.3 Průřezové téma: Člověk a svět práce

Průřezové téma je charakterizováno jako „povinná součást rámcových vzdělávacích programů (a tedy i školních vzdělávacích programů), okruhy aktuálních problémů současného světa, které jsou začleňovány do školních vzdělávacích programů jako tematické celky nebo jednotlivá témata do předmětů. Přispívají k rozvíjení osobnosti žáka především v oblasti postojů a hodnot, např. výchova demokratického občana, environmentální výchova, mediální výchova“ (Výkladový slovník..., 2012).

Středním odborným školám jsou sestavena následující průřezová témata:

- Občan v demokratické společnosti
- Člověk a životní prostředí
- Člověk a svět práce
- Informační a komunikační technologie

(Podpora kariérového rozhodování...)

Vybrané téma Člověk a svět práce, které se nejvíce pojí s kariéřním poradenstvím v odborném vzdělávání, je zaměřené na pomoc žákům při rozhodování, jakým směrem se budou ubírat při volbě povolání a také při jejich dalším vzdělávání.

Níže je uvedeno několik bodů, které toto téma má naplňovat a čím je pro žáky a společnost tolik důležité. Zaprvé má toto téma velký společenský význam - formuje u žáků jejich postoje a hodnoty, které se pak odrážejí v jejich celkovém chování. Také je učí odpovědnosti za vlastní život a jejich vzdělání a odbornou kvalifikaci. Dalším důležitým bodem pro následný vstup na pracovní trh je znalost právních norem, jak v podnikání, tak celkově svých osobních práv. Téma také učí, jak využívat různých forem při pomoci v hledání zaměstnání, tedy využití poradenských a jiných služeb, které se nabízejí. V neposlední řadě by si žáci měli osvojit při řešení různých praktických úkolů, jak flexibilně reagovat na nově vznikající pracovní příležitosti a také vědět o otevřenosti pracovního trhu Evropské unie a celkově globálního světa (K průřezovému tématu..., 2010).

2.3 Český systém odborného vzdělávání

2.3.1 MŠMT a státní správa

Školní systém vzdělávání od předškolního až po vysokoškolský zajišťuje resort Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT).

Školy jsou ve veřejné správě a pravomoce jsou rozdělené mezi tyto orgány – MŠMT, kraje, obce.

„Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jako orgán státní správy ve školství:

- odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy;
- rozděluje finanční prostředky ze státního rozpočtu;
- stanovuje kvalifikační předpoklady a pracovní podmínky učitelů;
- určuje rámcový obsah předškolního až středního vzdělávání;
- schvaluje vzdělávací programy vyšších odborných škol.

Dále pak kraje zřizují střední školy (ISCED 3), konzervatoře (ISCED 2, ISCED 3, ISCED 5), vyšší odborné školy (ISCED 6). Popis Klasifikace vzdělávání CZ-ISCED 2011 viz níže.

Obce zřizují mateřské školy (ISCED 0), základní školy (ISCED 1, ISCED 2) a zajišťují povinnou školní docházku“ (Hlavní rysy vzdělávacího systému, 2020).

2.3.2 Školský zákon

Školský zákon (*Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*) platí pro různé druhy škol a těmi jsou mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy a jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky. Některé z výše vyjmenovaných škol nedefinují stupeň vzdělání a to mateřské, základní umělecké a jazykové školy. Tento zákon uvádí působnost škol, které nabízejí služby a vzdělávání, dále také ochrannou nebo ústavní péči. Školská zařízení se dělí na školská zařízení pro zájmové vzdělávání, školská výchovná a ubytovací zařízení, zařízení školního stravování, školská účelová zařízení, školská poradenská zařízení, zařízení pro další

vzdělávání pedagogických pracovníků, školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči. Studijní programy a také celoživotní vzdělávání na vysokých školách se vztahují k zákonu o vysokých školách. Další různé subjekty, včetně škol poskytují odbornou přípravu dospělých a další vzdělávání ve všeobecném, odborném i občanském a zájmovém vzdělávání (Organizace a struktura...).

2.3.3 Vzdělávací instituce a jejich zařízení

Dle Průchy (2019, s. 16) jsou realizátory odborného vzdělávání specializované vzdělávací instituce, přičemž sektor institucí pro formální odborné vzdělávání je v České republice nejrozšířenější. Součástí jsou školy, ale i mimoškolní zařízení, kde je možné se vzdělávat. V porovnání typů a úrovní škol se ve světě liší a pro lepší orientaci vznikla díky UNESCO Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání – International Standard Classification of Education (ISCED 2011).

CZ-ISCED 2011

ISCED je mezinárodní klasifikace, kterou lze použít k sestavování statistik, týkajících se mnoha různých aspektů vzdělávání. Tyto aspekty zahrnují zápis a docházku, lidské a finanční prostředky investované do vzdělávání a dosažené vzdělání obyvatelstva.

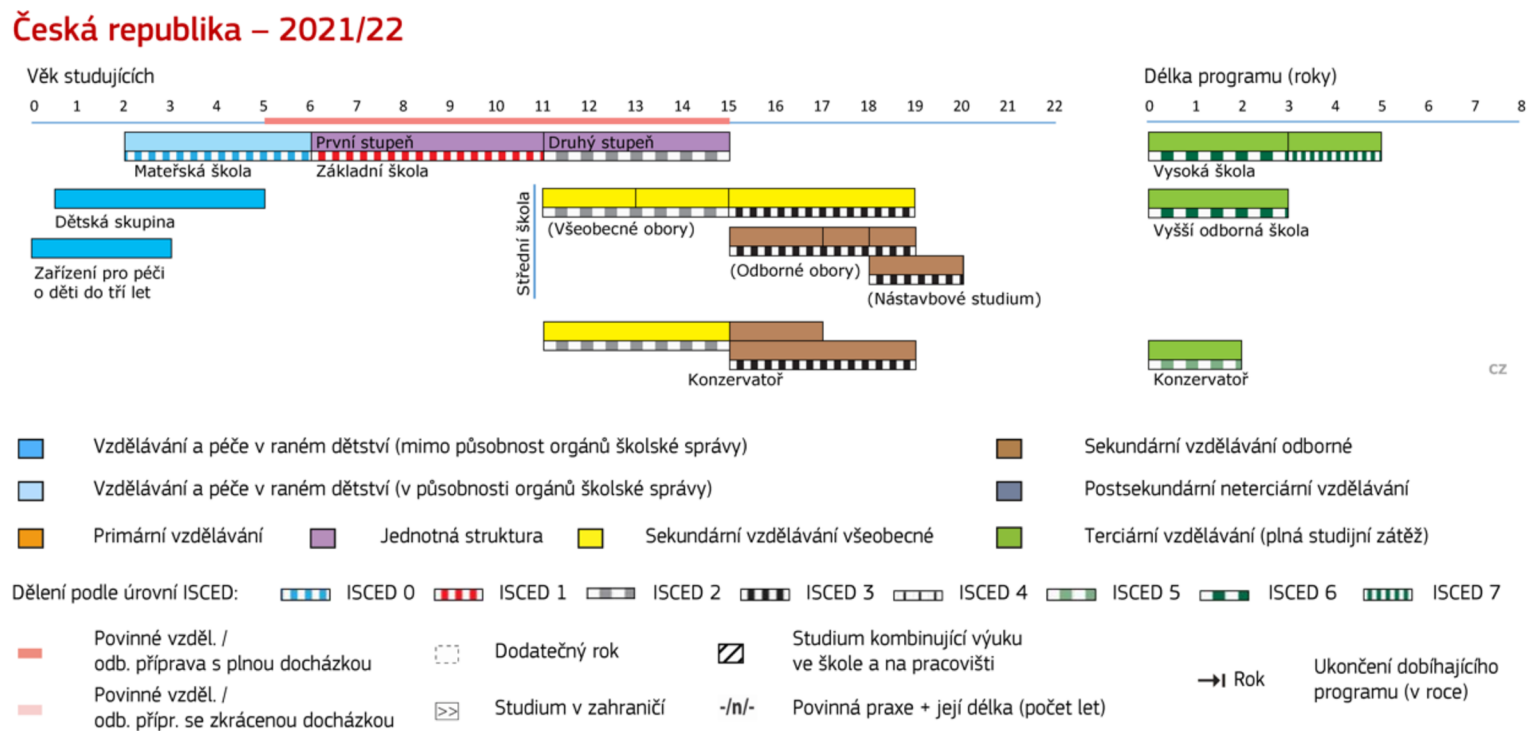
Do Klasifikace CZ-ISCED 2011 se zařadily české vzdělávací programy, u kterých se kóduje jednak samotný proces vzdělávání v současných vzdělávacích programech a zadruhé také dosažené vzdělání. „Klasifikace dosaženého vzdělání pokrývá nejvyšší úspěšně ukončený vzdělávací program. Osoby, které se vzdělávaly na určité úrovni podle této klasifikace, ale vzdělávací program neukončily úspěšně, se započítají do nižší kategorie, která odpovídá jejich nejvýše dosaženému vzdělání“ (Zařazení českých..., 2016).

Vzdělávání je členěno na 8 úrovní od mateřské po vysokou školu. Klasifikaci ISCED 2011 se dělí do 2 forem:

- 1) ISCED 2011-A, to znamená členění dle nejvyššího dosaženého vzdělání,

2) ISCED 2011-P, které značí vzdělávací programy umožňující získat určité vzdělání (Průcha, 2019, s. 16).

Schéma č. 1: Česká republika – 2021/22



Zdroj: www.naerasmusplus.cz

Tabulka č. 1: Úrovně odborného vzdělávání v českém systému

Název a stupeň ISCED-P 2011 v odborném vzdělávání	Odpovídající vzděl. programy
Vyšší sekundární vzdělávání (ISCED 3)	<ul style="list-style-type: none"> – čtyřleté obory gymnázií a lyceí; – 3. až 6. ročník oborů gymnázií šestiletých, 5. až 8. ročník oborů gymnázií osmiletých; – obory středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou; – 5. a 6. ročník osmileté konzervatoře, 1. až 4. ročník šestileté konzervatoře; – nástavbové studium, zkrácené studium s maturitní zkouškou, zkrácené studium s výučním listem; – studium jednotlivých předmětů či ucelených částí učiva na střední škole (má-li osoba status žáka)
Postsekundární neterciární vzdělávání (ISCED 4)	<ul style="list-style-type: none"> – pomaturitní kurzy, jednoleté kurzy jazyků s denní výukou; – rekvalifikační kurzy akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy; – kurzy, které vysoké školy organizují pro absolventy středních škol
Krátký cyklus terciárního vzdělávání (ISCED 5)	<ul style="list-style-type: none"> – 7. a 8. ročník osmileté konzervatoře, 5. a 6. ročník šestileté konzervatoře
Bakalářská nebo jí odpovíd. úroveň (ISCED 6)	<ul style="list-style-type: none"> – vyšší odborná škola; – bakalářské studium na vysokých školách; – další vzdělávání na vysokých školách pro absolventy vyšších odborných škol a bakalářských studijních programů (rozšiřující, nesměřující k udělení titulu)

Zdroj: upraveno podle Průchy (2019, s. 187)

Typy škol odborného vzdělávání v České republice

A. Střední odborné vzdělávání

„Rámcově vzdělávací programy středního odborného vzdělávání k 1. září 2020 roztříděné podle kategorií soustavy oborů vzdělání:

- obory J,
- obory E,
- obory H,
- obory L0 a M,
- konzervatoře,
- nástavbové studium.“ (Rámcové vzdělávací programy..., 2015)

Na středních odborných školách (SOŠ) a středních odborných učilištích (SOU) existují tyto vzdělávací programy:

- Střední odborné vzdělávání s výučním listem (kat. E + H)
- Střední odborné vzdělávání bez výučního listu a maturity (kat. J)
- Střední vzdělání s maturitou a odborným výcvikem (kat. L/O)
- Střední odborné vzdělávání s maturitou (kat. M)
- Konzervatoře (kat. K)

Dva specifické typy v českém středním odborném vzdělávání:

- Postsekundární neterciární odborné vzdělávání
- Krátký cyklus terciárního odborného vzdělávání

B. Vyšší odborné vzdělávání

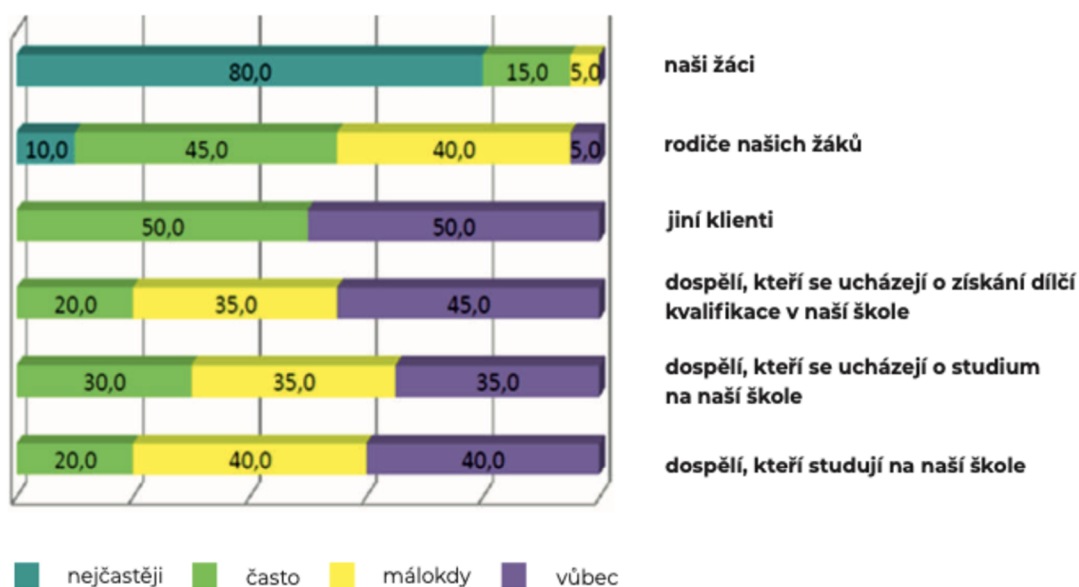
Ve vyšším odborném vzdělávání se vzdělání realizuje v programech vyšších škol (VOŠ):

- Vyšší odborné vzdělávání (kat. N) (Průcha, 2019, s. 17-20).

3 Kariérní poradenství v odborném vzdělávání v České republice

Nejvýstižněji se o kariérním poradenství na školách píše v dokumentu Krajského akčního plánování pro rozvoj kariérového poradenství: „Společnost se mění a s ní i trh práce. Předávání řemesla z otce na syna je dnes spíše výjimkou – dnes se dospělý v průběhu své profesní dráhy rekvalifikuje hned několikrát. Být dobrý v jednom povolání už mnohdy nestačí, pro úspěch v práci i v životě je třeba především proaktivita a umění adaptovat se na změny. Každý má svůj osobní potenciál, který je možné rozvíjet – každý může zažívat úspěch. Kariérové poradenství je proces, který pomáhá žákům najít, rozvíjet a využít potenciál ve prospěch svůj, a tím i ve prospěch společnosti. Ne vždy tento proces začíná v rodině. Ale vždy může začít ve škole“ (Rozvoj kariérového..., 2021). Následující graf ilustruje, komu je kariérové poradenství na středních odborných školách v ČR nabízeno a kdo ho také nejčastěji využívá. Graf je do roku 2021 zatím jediný svého druhu, další plošný průzkum nebyl realizován.

Graf č.1: Kariérové poradenství v ČR



zdroj: Drahoňovská, Elišáková, 2011: 14

„Jistě nepřekvapí, že kariérové poradenství nejčastěji vyhledávají žáci školy, která službu zajišťuje. Tento fakt by ale neměl vést k přehlédnutí přínosu kariérového poradenství poskytovaného školou pro dospělé, kteří mají zájem o obor, případně si chtějí doplnit či rozšířit kvalifikaci. Tím se rozšiřují možnosti využívání kariérového poradenství v průběhu celého života“ (Rozvoj kariérového..., 2021).

3.1 Pojmy v kariérním poradenství

3.1.1 Profese

Profese je v Sociologickém slovníku (2018) popsána jako povolání neboli odbornost, povolání podložené odbornou přípravou. Mimo jiné se zde i píše: „Pojem povolání se vztahuje k pracovním rolím. Vzhledem k tomu, že také obsahuje vymezení vůči ostatním složkám struktury práce a zaměstnání z hlediska prestiže, moci a příjmů, souvisí povolání úzce s kategorií sociální stratifikace“. Jinými slovy lze tedy profesi chápat jako pracovní roli, která se vymezuje níže zmíněnými podmínkami, které musí člověk splňovat, aby se v dané pracovní oblasti uplatnil. Kolář (2012, s.197) zmiňuje soubor kvalifikačních podmínek pro výkon určité profese a těmito podmínkami jsou vědomosti, dovednosti, pohotovosti a další schopnosti.

3.1.2 Kariéra jako profesní dráha

Hladů (2012, s. 15) definuje profesní dráhu jako kariéru (career) a dodává: „Pojem kariéra zahrnuje nejen objektivní průběh konkrétně vykonávané profesní činnosti během života člověka, respektive sled povolání, postup z pozice na pozici, ale i předprofesní a postprofesní aktivity, tedy celou životní dráhu člověka. Kariéra (profesní dráha) je utvářena jak zkušenostmi vztaženými k práci, tak vzděláváním a dalšími oblastmi života jedince“. Člověk je komplexní a zároveň originální bytost a tedy každý má vlohy a nadání na něco jiného. Je velice důležité, aby každý měl dostatek příležitostí a času rozmyslet si, kudy se bude ubírat jeho životní cesta.

3.1.3 Kariérní vývoj

Kariérnímu vývoji (career development) se dá porozumět jako celistvému životnímu dynamickému průběhu, který pojímá psychologické, sociologické, ekonomické a kulturní faktory a formuje tak selekci a postup v kariéře jedince (Hlad'o, 2012, s. 16). Všechny definice se shodují, že se tento vývoj odehrává v průběhu celého života a je optimální tehdy, kdy je jedinec podporován ve svých zájmech a schopnostech a jsou mu předkládány příležitosti se rozvíjet a zrát.

Podle Vendela (2008) se služby při výběru zaměstnání a v kariérním vývoji dělí na 3 oblasti – kariérní výchova, kariérní orientace a kariérní poradenství.

a. Kariérní výchova neboli výchova k volbě povolání

Vendel (2008) rozlišuje dva pojmy, kariérní výchova a kariérní orientace, a dává je do opozice. „Výchova k povolání je dlouhodobý proces usměrňování kariérního vývoje celých populačních ročníků žáků, který probíhá v rámci všeobecné výchovy a vzdělávání. Naproti tomu kariérní orientace má charakter krátkodobé, nebo dokonce jen jednorázové pomoci mladým lidem při výběru další školy nebo povolání“. Dále Hlad'o (2012, s. 19) zmiňuje jeho definici kariérní výchovy a to, že je „systematickým úsilím ovlivnit kariérový vývoj žáků skrze různé typy výchovně-vzdělávacích strategií“.

Zavedením Rámcových vzdělávacích programů se potažmo celé kariérní poradenství na školách změnilo a pozvedlo. Do tématu vneslo větší pořádek a přehlednost. V podkapitole 2.2.3 je popsáno průřezové téma Člověk a svět práce, které žáky informuje o trhu práce a jeho změnách a o uplatnění.

b. Kariérní orientace neboli profesní orientace

Termín „profesní“ je již zastaralejší a stále častěji se místo něj používá označení „kariérní“, zde tedy kariérní orientace.

Průcha, Walterová a Mareš (2013, s. 222) píší ve svém Slovníku o profesní orientaci: „Hlavním obsahem profesní orientace je zejména utváření a rozvíjení reálného profesního cíle a perspektivy mladého člověka a vlastností

a schopností významných pro proces volby povolání, jeho vykonávání a eventuálně rekvalifikace. Jeden z úkolů, které plní výchovné poradenství pro žáky základních, středních a speciálních škol. Zajišťuje zvláště odborná zařízení výchovného poradenství, školy, podniky a úřady práce“. Za zmínku také stojí, jak píše Hladů (2012), samotný název profesní orientace, který úzce souvisí s pojmem profese. Profese nedělá rozdíly mezi poradenskou a výchovně-vzdělávací složkou, a proto se v odborné literatuře užívají spíše pojmy kariérní poradenství a kariérní výchova. Jak je již v současné době citelné, termín kariérní nebo kariérové poradenství nabývá stále více na síle. Také Friedmann upozorňuje na snahy zastřešit celou problematiku tímto integrujícím se pojmem.

Pojem profesní cíl lze obměnit za cíl zaměstnání. Na začátku rozhodovacího procesu o výběru povolání je důležité, aby si student či dospělý člověk určil, co jsou jeho životní preference a dle toho se rozhodoval a směřoval svůj výběr zaměstnání.

c. Kariérní poradenství

Hladů (2012, s. 12) cituje definici kariérního poradenství z OECD dokumentu „Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj definuje kariérové poradenství (career guidance) jako „služby zaměřené na pomoc jedincům v každém věku a fázi jejich života při rozhodování v oblasti školního vzdělávání, celoživotního vzdělávání i zaměstnání a při rozvoji kariéry“. Tento dokument uvádí kariérní poradenství jako oblast, ve které odborníci pomáhají jedincům přemýšlet o jejich zájmech a přáních v jejich životě, rozpoznávat jejich předpoklady a pomáhat nacházet průnik mezi vzděláváním a nabídkou na trhu práce.

Obecné vymezení pojmu kariérní poradenství je složitější, jak píše Hladů (2012, s. 12). Aktuálně existuje mnoho definic a dle Freibergové (2005) není žádná obecně uznávaná. „Situaci navíc komplikuje fakt, že jsou v České republice paralelně s pojmem kariérové poradenství používány termíny

poradenství pro volbu povolání, profesní poradenství, poradenství pro volbu vzdělávací dráhy apod. Podle Hansenové (2007) termín kariérové poradenství (career guidance) nahrazuje termín poradenství pro volbu povolání (vocational guidance). Poradenství pro volbu povolání se zaměřuje na volbu povolání a liší se od poradenství v oblasti vzdělávání (educational guidance), které se zaměřuje na výběr studijních oborů. Kariérové poradenství spojuje tyto dvě oblasti dohromady a klade důraz na vzájemnou interakci mezi vzděláváním a světem práce“ (Hlad'o, 2012, s. 12). Informační, poradenské, diagnostické nebo výchovně-vzdělávací služby – to vše zahrnuje kariérní poradenství. Všechny tyto oblasti se ubírají k jedinému cíli a to pomoci lidem, kteří se rozhodují o své další vzdělávací cestě a kariérní dráze.

3.1.4 Kariérní rozhodování, nerozhodnost a volba povolání

Vážné rozhodování samo o sobě je časově náročný proces, natož když se jedinec rozhoduje o své budoucnosti a její náplni. Profesní neboli kariérní rozhodovací proces spočívá v hledání a v porovnávání různorodých pracovních možností a příležitostí, které pracovní trh nabízí. Na konci tohoto procesu následuje výběr povolání, tedy volba povolání je součástí rozhodovacího postupu. „Pojem zahrnuje jak volbu povolání v užším i širším významu, tak volbu další vzdělávací dráhy“ (Hlad'o, 2012, s. 16).

„Volba povolání je proces zahrnující rozhodování o volbě studia nebo přípravy na povolání, konkrétního povolání a celou profesní dráhu člověka. Je to součást celkového vývoje osobnosti, v němž hlavní roli hraje rozhodovací proces“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 341).

Pojem rozhodování nebo spíše jeho opak, nerozhodnost při volbě povolání, široce popisuje Vendel ve své knize Kariérní poradenství (2008). Píše „Nerozhodnost při volbě povolání je častým problémem, se kterým se setkáváme jak u žáků základních škol, tak u studentů gymnázií. V běžných ročnících je takových žáků až kolem 60 %“. Dále Vendel (2008, s. 100) pokračuje „Zároveň je to pravděpodobně nejčastější důvod spontánních návštěv těchto žáků v pedagogicko-psychologických poradnách. Během

posledních desetiletí se tento jev stal u školních a profesně nerozhodných žáků předmětem zájmu poradců, učitelů a vědců. ... Poradce, který má nerozhodným pomoci, si nevyhnutelně musí položit otázku, zdali je nerozhodnost při výběru povolání (dále jen nerozhodnost) podmíněná situačně, zda její kořeny spočívají v osobnosti klienta nebo jde jen o nechuť, neochotu se zavazovat či o neschopnost zodpovědně se rozhodnout. Jsou kořeny žákovy nerozhodnosti při výběru povolání pouze v něm samotném, nebo i v jeho okolí? To jsou otázky, na které hledalo odpověď mnoho badatelů, a je nutné říci, že nerozhodnosti při volbě povolání – jako diagnostické kategorii obtíží v kariérním vývoji – se věnovalo mnoho výzkumů“.

A právě, jak je zmíněno v podkapitole 3.1, kariérní poradenství na školách pomáhá žákům a studentům se vůbec rozhodnout pro to, aby začali svoje životní „povolání“ aktivně hledat a zkoumat svoji osobnost a také charakter, ze kterých tato volba plyne. Samozřejmě je „ve hře“ spousta dalších faktorů, jako je okolí a zázemí jedince, ale v konečném důsledku se musí člověk rozhodnout sám za sebe a tedy si myslím, že prim hraje právě osobnost člověka.

Vendel dále cituje R. B. Slaneyho (1980), který „zkoumal vztah vyjádřené volby povolání a profesní nerozhodnosti. Ke zjištění rozhodnosti, resp. nerozhodnosti použil jednoduchou metodiku OAQ (Occupational Alternatives Question), která se skládá ze dvou částí:

- uvedení všech zaměstnání, o nichž proband v dané době uvažuje,
- uvedení povolání, které je na prvním místě.

Zjistil, že osoby, které neuměly uvést, o jakém povolání uvažují na prvním místě, byly při volbě kariéry, resp. studijního oboru na vysoké škole nejistí. Naopak osoby, které byly schopné uvést povolání, o němž uvažují na prvním místě, byly „spokojeny“. Ty osoby, které neuváděly žádnou volbu, i ty, které uváděly několik alternativ, ale ještě pro žádnou z nich nebyly rozhodnuty, měly s kariérním rozhodováním více potíží a byly se studijním oborem na vysoké škole, resp. se svými kariérními volbami méně spokojené. Do této skupiny zařazuje R. B. Slaney i osoby s „dispozicí k nerozhodnosti“. Ty potřebují podle uvedeného autora jak osobnostní, tak kariérní poradenství“.

3.1.5 Kariérní zralost

Vendel (2008, s. 20) odkazuje na Levinsona a spol. „Kariérní zralost je centrálním pojmem přístupu k volbě povolání. Zahrnuje poznání úrovně jedince při plnění vývojových úloh, které se týkají volby povolání. Poukazuje na připravenost jedince uskutečňovat informované, věku přiměřené kariérní rozhodnutí a vypořádat se s kariérními vývojovými úlohami. Definice kariérní zralosti zahrnují schopnost jedince realizovat vhodné kariérní volby, včetně uvědomění si toho, co je třeba pro kariérní rozhodnutí učinit, a rovněž stupně, v jakém jsou volby realistické a stabilní“.

Dále Vendel (2008, s. 20) píše a cituje W. Pattona a P.A. Creeda, že teoreticky by se kariérní připravenost měla zvyšovat s věkem a tento předpoklad potvrdilo mnoho výzkumů v této oblasti a která tedy dokazují růst kariérní zralosti v adolescenci. „Žáci vyšších ročníků dosahovali v dotaznících kariérní zralosti vyšší skóre než žáci nižších ročníků. Ale jsou i názory, že zralost k volbě povolání se nemusí automaticky zvyšovat s věkem.“ Hladío (2011, s. 59) píše o Vendelově přehledu ze zahraničních výzkumů, které dokládají toto: „Mladí lidé ve věku 15–17 let mají zodpovědnější, zralejší postoje a více vědomostí o volbě povolání než 12–14 letí, což poukazuje na skutečnost, že starší žáci jsou profesně zralejší než mladší žáci. Pokud jde o souvislost mezi kariérovou připraveností a pohlavím, většina výzkumů potvrdila vyšší zralost dívek než chlapců. V českém prostředí toto téma zatím nebylo empiricky řešeno“.

Vendel také zmiňuje souvislost mezi kariérní připraveností a pohlavím, kde prý „většina výzkumů provedených v několika věkových skupinách ukázala vyšší kariérní zralost u dívek než chlapců“.

Kariérovou připravenost neboli zralost doplňuje Hladío (2011, s. 58) podle Critesova modelu kariérní zralosti, který obsahuje jak dimenzi kognitivní, tzn. jak je jedinec způsobilý k volbě povolání a zároveň také složku afektivní, kdy jedinec zaujímá určitý postoj k této volbě. „Při určování celkové kariérové připravenosti je testována a hodnocena úroveň kariérové rozhodnosti, kariérového plánování, kariérového poznávání a profesní identity jedince“.

3.2 Systém organizace kariérního poradenství v odborném vzdělávání

3.2.1 Kariérní poradenství na školách s odborným vzděláváním

Na otázku, co je vlastně kariérové poradenství, bylo zodpovězeno v podkapitole 3.1.3, kde byla oblast charakterizována v obecném pojetí. Kariérní poradenství v odborném vzdělávání je jedna z oblastí, která je na školách i mimo ni zavedena jako pomoc žákům při hledání správného nasměrování v pracovní a další vzdělávací dráze. „Jedním z cílů školy je připravit žáky na budoucí pracovní uplatnění. Pomoci jim, aby se uměli správně ptát, aby získané informace dokázali ověřit a znalosti a dovednosti ve správný okamžik využít, naučili se řešit obtížné situace a konflikty, uměli se rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost, domluvit se mezi sebou i přes vzájemné názorové odlišnosti. Pomoci žákům identifikovat, v čem jsou dobří, a podpořit je v reflexi míst, kde se jim daří méně – a jak s obojím nakládat. Orientovat se v možnostech, které život mimo školu (trh dalšího vzdělávání i práce) nabízí. Tento proces je vhodné vnímat jako kontinuální, zahájený v co nejnižším věku žáků“ (Rozvoj kariérového..., 2021).

Cílovou skupinou kariérního poradenství na středních odborných školách jsou žáci, kteří potřebují podporu a také těm, kterým hrozí předčasný odchod ze školy. Dále jsou zapojeni také rodiče, kterým jsou poskytovány informace. Zde se využívají tzv. tripartitní formy spolupráce (mezi poradcem-žákem-rodičem), které vedou k ještě větší efektivitě rozvoje žáka. Některé odborné školy zahrnují i přípravu na zkoušku z profesní kvalifikace v rámci Národní soustavy kvalifikací pro veřejnost (Rozvoj kariérového..., 2021).

3.2.2 Poradenská zařízení a pracoviště

V České republice je kariérní poradenství poskytováno jak ve veřejné, tak soukromé sféře. Veřejná sféra se dále dělí do několika resortů. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (dále jako MŠMT) zajišťuje a poskytuje služby v školských a školních zařízeních. Dalším resortem je Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV), kde je poradenství poskytováno na Úřadech práce ČR v rámci Informačních a poradenských středisek (IPS). Třetím resortem je Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO). (Euroguidance..., 2016).

Personální agentury, soukromé zprostředkovatelny práce, centra bilanční diagnostiky jsou poskytovateli kariérního poradenství v soukromé sféře (MŠMT, Podoby..., 2020). V této kapitole se budu zabývat školskými a školními zařízeními, v praktické části pak některými dalšími oblastmi popsanými výše.

Školská poradenská zařízení (ŠPZ)

Školská poradenská zařízení jsou zanesena do Školského zákona § 116 zákona č. 561/2004, a podle něj tato zařízení zajišťují pro žáky i jejich zákonné zástupce, také pro školy a školská zařízení různé činnosti, jako diagnostickou, informační, metodickou a poradenskou činnost. Dále jsou poskytovateli služeb speciálně pedagogických, pedagogicko-psychologických, s preventivně výchovnou péčí. Také pomáhají, když si žáci volí svou profesní dráhu nebo při vhodném výběru školy. „Školská poradenská zařízení spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí a orgány péče o mládež a rodinu, poskytovateli zdravotních služeb, popřípadě s dalšími orgány a institucemi“ (Školská poradenská zařízení, 2018).

Patří sem:

1. Pedagogicko-psychologické poradny (PPP)
2. Speciálně pedagogická centra (SPC)

Pedagogicko-psychologické poradny (PPP)

Hlavní činností PPP je přímá práce s dětmi a žáky, od 3 let do ukončení středního, potažmo vyššího odborného vzdělávání. Formy péče jsou různé, individuální přístup, ale také skupinová sezení. Žák dostane doporučení od PPP, které obsahuje, jak by mohla vypadat jeho vzdělávací dráha. Tyto poradny jsou aktivní v ovlivňování průběhu vzdělávání, kdy žáci přijímají a osvojují si hodnoty, postoje a poznatky. V gesci mají také kariérní poradenství, jsou participanty na činnostech při prevenci rizikového chování u dětí a mládeže a v neposlední řadě jsou nápomocny při rozvoji kompetencí učitelů (Školská poradenská...).

Speciálně pedagogická centra (SPC)

„Činnost SPC je zaměřena na podporu klientů obvykle ve věku od tří do devatenácti let, a to jak klientů v předškolním věku v péči rodičů, tak na podporu klientů integrovaných do škol a školských zařízení, a klientů s těžkým a kombinovaným zdravotním postižením, kteří nemohou docházet do školy. SPC vykonává činnost ambulantně na pracovišti centra nebo v prostředí, kde klient žije (v rodině, v institucionální péči), ve škole, kde je integrován a vzděláván, eventuálně při diagnostickém pobytu klienta ve speciální škole či zařízení. SPC také poskytují učitelům běžných škol, do jejichž třídy jsou žáci s postižením integrováni, odbornou metodickou pomoc, pomáhají zajišťovat speciální pomůcky, přístroje i zařízení potřebné pro výuku“ (Knotová, 2014, s. 19).

Školní poradenská pracoviště (ŠPP) a jejich pracovníci

Tato pracoviště poskytují konzultační a poradenské služby žákům, jejich zákonným zástupcům a také pedagogickým pracovníkům školy. Vše se odehrává v důvěrném prostředí a se zárukou ochrany dat. Ředitel školy je zodpovědný za tyto služby. „Vedení školy se podílí společně s ostatními pracovníky na vytvoření Programu školního poradenského pracoviště na zabezpečování pedagogicko-psychologického poradenství poskytovaného ve škole, klade důraz na vzájemnou informovanost,

spolupráci a dodržování etického kodexu školních poradenských pracovníků“ (Školní poradenské..., 2021).

Obecně poradenské služby ve školách obstarává buď výchovný poradce a školní metodik nebo může být sestaven celý tým zaměstnanců dané školy a ti plní funkce jako výchovný poradce, školní metodik prevence, školní speciální pedagog nebo školní psycholog (Knotová, 2014, s. 15).

3.2.3 Kariérní poradce na školách odborného vzdělávání

„Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských pracovištích vymezuje standardní činnosti výchovného poradce v rámci kariérového poradenství a poradenské pomoci při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků“. Současný výchovný poradce na školách má v kompetenci zejména tyto tři oblasti:

- poradenskou činnost – individuální a skupinové konzultace pro volbu povolání se žáky; propojování hlavních sfér kariérového poradenství na škole; poskytování poradenství a informací zákonným zástupcům žáka; spolupráce s dalšími školskými zařízeními a také s Informačním poradenským střediskem při Úřadu práce ČR,
- metodickou činnost – nápomoc ostatním pedagogickým pracovníkům v oblastech rozhodování žáků,
- informační činnost - předávání informací pedagogickým pracovníkům školy.

Nejpodstatnějším úkolem kariérového poradce na školách je doprovázet žáky při jejich kariérovém rozhodování a nabízet jim aktuální informace, rady a tipy z pracovního trhu a i od zaměstnavatelů. Poradce musí dobře ovládat práci s nástroji jako Národní soustava kvalifikací, Infoabsolvent, Národní soustava povolání a další. „Navzdory vzrůstající poptávce po práci kariérových poradců doposud neexistuje legislativně ustavená pozice kariérového poradce ve škole s odpovídajícím snížením vyučovací povinnosti a nárokovou odměnou. Stejně tak není k dispozici ucelená koncepce systematického vzdělávání, která by pro výkon této pozice byla závazná. Kariéroví poradci jsou tak ve svém vzdělávání a profesním rozvoji odkázáni většinou sami na sebe, na svůj úsudek, zájem a chuť a na možnosti, které se jim nabízejí.

Hlavní kariérový poradce ve škole by k tomu měl mít odpovídající kvalifikaci, týkající se nejen provádění vlastního kariérového poradenství, ale i znalostí celého systému poradenských služeb na celostátní i regionální úrovni. Potřebná kvalifikace by měla mít svou formální podobu v jedné z následujících alternativ: studijní program VŠ nebo obor vzdělání VOŠ zaměřený na kariérové poradenství a profesní kvalifikace pro kariérové poradce podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů“ (Kariérová poradkyně..., 2019).

PRAKTICKÁ ČÁST

Pro vytvoření praktické části byla použita metoda analýzy informací z odborných zdrojů, aby tak byly nashromážděné informace a podklady, ze kterých následně vznikl přehled vybraných projektů a výzev v dané oblasti.

Praktická část byla rozložena do dvou hlavních kapitol (čtvrtá a pátá), které na sebe vzájemně navazují. Čtvrtá kapitola obsahuje popis vybraných institucí a organizací, které představují hlavní činnost v kariérním poradenství v České republice s vazbou na odborné vzdělávání. Pátá kapitola navazuje na čtvrtou tím, že udává již konkrétní činnosti a to v podobě vypsání a aktuálních výzev a projektů. Vznikl tak souhrn celorepublikových činností a zmapoval tak nejdůležitější aktuální projekty.

4 Instituce a projekty rozvíjející kariérní poradenství v ČR

V podkapitole 3.2.2 byla popsána školská a školní zařízení, která zajišťuje Ministerstvo školství a tělovýchovy. Tato zařízení poskytují kariérní poradenství na školách pro žáky a pro jejich zákonné zástupce. Hlavním obsahem této kapitoly je zmapování několika vybraných institucí a jejich činností. Instituce jsou členy Národního poradenského fóra (NPF), jakožto souhrnu jednotlivých oblastí a institucí kariérního poradenství, které zároveň propojuje oba rezorty MŠMT a MPSV. Tyto projekty a výzvy mají za úkol podpořit řešení dlouhodobějších otázek a úskalí v kariérním poradenství s vazbou na odborné vzdělávání v České republice.

4.1 Národní poradenské fórum

Na webových stránkách MŠMT je uváděno NPF takto: „Národní poradenské fórum je uskupení subjektů působících v oblasti kariérového poradenství, které vzniklo v České republice v roce 2007. Formalizace jeho činností proběhla 13. 5. 2010 rozhodnutím ministryně školství, mládeže a tělovýchovy a ministra práce a sociálních věcí o ustavení NPF jako poradního orgánu obou rezortů pro oblast kariérového poradenství v celoživotní perspektivě. NPF se vyjadřuje ke klíčovým otázkám v oblasti kariérového poradenství v ČR“. Nejaktuálnější usnesení NPF je v pořadí 25. a bylo sepsáno dne 15. června 2021. Jsou zde zaneseny informace o plánovaných organizačních změnách a projektech jednotlivých členů a také doporučení, která se týkají mezirezortní spolupráce na „vymezení gescí a vzájemném propojení aktivit obou ministerstev pro kariérní poradenství“. Druhé doporučení souvisí se zahájením rozvoje online kariérního poradenství v České republice s důrazem na zvyšování kompetencí kariérních poradců (Národní poradenské..., 2021).

Členové NPF

Národní poradenské fórum čítá od roku 2020 celkem 23 členských organizací a různých subjektů. Patří sem organizace ze státní, ale i soukromé sféry. Státní sféra zahrnuje státem zřizované organizace, instituce státní správy, dále regionální a lokální samosprávy, vysoké školy, neziskové organizace, vzdělávací instituce a profesní asociace. Soukromá sféra nabízí poskytovatele poradenských služeb, komerční a další subjekty, které poskytují a rozvíjí služby kariérního poradenství v České republice. Cíle NPF jsou uskutečňovány prostřednictvím různých partnerství a jejich projektů (Národní poradenské..., 2021).

Zde je vytvořen seznam všech členů NPF od roku 2020. Prvních šest členů tvoří Koordinační skupinu NPF.

„1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – odbor dalšího vzdělávání a péče o pedagogické pracovníky, oddělení dalšího vzdělávání, 2. Ministerstvo práce a sociálních věcí – odbor trhu práce, oddělení metodiky a poradenství, 3. Úřad práce ČR – Generální ředitelství, 4. Národní pedagogický institut, 5. Dům zahraniční spolupráce – Centrum Euroguidance, 6. Asociace vysokoškolských poradců, z.s., 7. Národní vzdělávací fond – Středisko podpory poradenských služeb, 8. Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 9. Asociace soukromých poradenských pracovníků, 10. Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, o.s., 11. Centrum dalšího vzdělávání na TU v Liberci, 12. Unie psychologických asociací ČR – UPA ČR, 13. TREXIMA spol. s.r.o., 14. Republikové centrum vzdělávání s.r.o., 15. Vysočina Education, 16. Stálá konference asociací ve vzdělávání, a.s. (SKAV), 17. Aspekt, 18. Sdružení pro kariérové poradenství a kariérový rozvoj, z.s., 19. Expertní komora kariérového poradenství, z.s., 20. Asociace bilanční diagnostiky, z.s., 21. Centrum vzdělávání všem, Jihomoravské centrum pro mezinárodní mobilitu, z.s.p.o., 22. Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky (InfoKariéra), Plzeň, 23. Moravskoslezský pakt zaměstnanosti“ (Členové národního..., 2020).

4.2 Vybrané instituce, činnosti a projekty v rámci NPF

4.2.1 Národní pedagogický institut České republiky a jeho součásti

Národní pedagogický institut (NPI) byl vybrán z výše uvedených institucí kvůli jeho zastřešující a centrální povaze v kariérním poradenství v ČR. Portál je určen odborníkům i široké veřejnosti, ve kterém se mohou dobře zorientovat v oblastech školního formálního i neformálního vzdělávání a nacházet tak aktuální a důležité údaje a data, která se týkají samotného vzdělávání, ale také mimoškolních zájmů a aktivit.

Institut je ustanoven k 1.1. 2020 a jeho zřizovatelem je MŠMT. Institut o sobě píše: „NPI České republiky je školským vzdělávacím, metodickým, kurikulárním, výzkumným, odborným a poradenským zařízením pro řešení otázek předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání. Zasahuje rovněž do oblasti základního uměleckého, jazykového, neformálního, zájmového a dalšího vzdělávání. Hlavní náplní práce a cílem Institutu „je zajištění systematického přenosu vzdělávacích inovací z centrální koncepční úrovně do školské praxe v regionech. Nosným prvkem v činnosti Institutu jsou krajská pracoviště, která fungují jako centra podpory pedagogů v daném regionu. Dále vytváří rámcové vzdělávací programy pro předškolní, základní umělecké a střední vzdělávání, stará se o metodickou podporu školám a pedagogům a cílené vzdělávání pedagogických pracovníků, podporuje strategické řízení ve školách a územích, podporuje vedoucí pracovníky ve školství“ (O Národním pedagogickém..., 2021).

Hlavní činnosti Národního pedagogického institutu

- Stěžejním a komplexním webovým rozcestníkem nejen pro žáky odborného vzdělávání v České republice je portál Infoabsolvent, který slouží jako informační prostředník pro uplatnění absolventů škol na trhu práce. V nabídce nalezne každý zájemce pomoc při hledání své pracovní i vzdělávací dráhy, nabídku všech škol v ČR a obory vzdělání, dále také důležité informace

k přechodu na trh práce a výběr dalšího navazujícího vzdělávání. Pro žáky se zdravotním postižením nebo pro žáky se studijními obtížemi je tento portál velkým a ulehčujícím přínosem v jejich životních rozhodováních. V roce 2013 byla pod Infoabsolventem vydána publikace Návrh koncepce Integrovaného systému kariérového poradenství (ISKP). „Předložený materiál navrhuje koncepci Integrovaného systému kariérového poradenství (ISKP) pro vymezené cílové skupiny. Hlavními východisky jsou rozbor českých i zahraničních publikací o kariérovém poradenství, šetření potřeb a zkušeností poradců i klientů a série diskusí se zástupci různých typů poradenských institucí“ (Informační systém..., 2020).

- Web edu.cz slouží jako jednotný metodický portál MŠMT a je garantem v strategickém směřování regionálního školství, provozu, řízení škol a školské legislativy. Jednou z jeho důležitých aktuálních strategií je mezi pedagogy a školskými pracovníky dobře známý dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. O Strategii se v úvodu píše: „Vláda svým usnesením ze dne 19.10. 2020 schválila Strategii vzdělávací politiky do roku 2030+, zásadní dokument MŠMT, který určuje práci, cíle a nástroje vzdělávací politiky na příštích 10 let“ (Strategie vzdělávací..., 2020). Další strategií MŠMT je Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2019-2023 a navazuje na předchozí dlouhodobé záměry. Tento stávající záměr je připraven pro celý systém regionálního školství. Jeho třemi hlavními cíli je, aby pedagogové dostávali lepší finanční ohodnocení za jejich kvalitní práci, dále aby se dokončila revize kurikula a podpořila se implementace inovovaných RVP do škol a třetí cíl jako zlepšení řízení škol a školských zařízení zefektivněním spolupráce centra a krajských úřadů. Dále se každý může na portálu edu.cz dočíst o aktuálních revizích rámcových vzdělávacích programů, o digitalizování škol nebo o Národním plánu obnovy (NPO) v gesci MŠMT. Tento plán se zaměřuje na různé priority, zde uvádím pouze ty, které se týkají MŠMT a to jsou oblasti vzdělávání a trhu práce. Tyto oblasti charakterizují dvě

části – Inovace ve vzdělávání v kontextu digitalizace a Adaptace kapacity a zaměření školních programů (Edu.cz, 2020).

- Metodický portál RVP.CZ je určený pedagogům, kteří zde mohou hledat různé materiály a inspiraci pro svou výuku. Pod portál spadá také Konzultační centrum NPI, kde může kdokoli zadávat své dotazy z oblasti školství a pedagogiky a odborníci na ně odpoví (Metodický portál..., 2021).
- Národní soustava kvalifikací jako portál s informační základnou o soustavě celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR. Institut spravuje tento portál a zveřejňuje informace o kvalifikacích, které jsou aktuálně platné na pracovním trhu ČR, aby se tak každý mohl zorientovat v široké nabídce profesí (Národní soustava..., 2020).

4.2.2 Centrum Euroguidance

Spolupráce na národní úrovni je stejně důležitá jako na evropské a centrum Euroguidance má přesah právě do mezinárodní spolupráce. Do roku 2021 byla tato evropská síť pro kariérové poradenství součástí Domu zahraniční spolupráce, což je příspěvková organizace MŠMT a česká národní agentura pro mezinárodní vzdělávání a výzkum (Dům zahraniční..., 2022). Od 1.7.2021 je součástí Národního pedagogického institutu a nadále podporuje a rozvíjí spolupráci a inovace v kariéřním poradenství v Evropě. „České centrum Euroguidance se zaměřuje na rozvoj kompetencí poradenských pracovníků, jako jsou kariéroví výchovní poradci ve školách, učitelé, pracovníci s mládeží a další. Organizuje pro ně informační a vzdělávací aktivity, konference, semináře a studijní návštěvy v zahraničí“ (Euroguidance je nově..., 2021). „Důvodem změn je nové programové období Evropské unie (2021-2027) a snaha Evropské komise i národních institucí o lepší propojení a spolupráci sítí Euroguidance, Europass a Evropský rámec kvalifikací. Služby a aktivity těchto sítí se zaměřují celkově na usnadnění vstupu lidí na trh práce, pomáhá jim prokázat jejich kvalifikaci, dovednosti a zkušenosti a usiluje

o dostupnost a kvalitu kariérového poradenství. Euroguidance se tradičně podílí na podpoře rozvoje systému kariérového poradenství v ČR, v NPI na tyto zkušenosti naváže a propojí je s odborným zázemím v oblasti kariérového poradenství v NPI“.

Pro roky 2021-2023 chystá Euroguidance vzdělávací činnosti a mezi hlavními tématy pracovního rozvoje budou inovace služeb, digitalizace a profesionalizace.

Další podpora kariérovým poradcům bude v podobě metodiky poradenství k výjezdům do zahraničí nebo jak využít příležitost vzdělávat se dál v dalších zemích Evropy a využití Europassu (Euroguidance je nově..., 2021). Uvádím zde příklady aktivit a počínů sítě Euroguidance, které jsou uvedeny na jejich webových stránkách a to Národní cenu kariérového poradenství jako ocenění nejlepších projektů kariérového poradenství a přináší tak zviditelnění příkladů dobré praxe. Dále pak Mezinárodní konferenci Kariérové poradenství a vzdělávání ve světě vzhůru nohama (proběhla v roce 2020), která je spojená s prezentacemi příkladů dobré praxe kariérového poradenství z ČR i z Evropy. Od podzimu 2021 běží nabídka různých seminářů, workshopů pro kariérové poradce a v plánu je také spuštění online aplikace Cesta za kariérou sloužící při práci poradce a klienta nebo také pro lidi, kteří se rozhodují o své kariérové cestě. Všechny výše uvedené aktivity odráží současnou velkou snahu o změnu v kariérovém poradenství, potažmo ve vzdělávání.

4.2.3 Úřad práce České republiky a Národní soustava povolání

Od roku 2020 Národní poradenské fórum registruje Úřad práce ČR a jeho Generální ředitelství jako svého člena a s ředitelstvím patří zároveň do Koordinační skupiny NPF. Pokládám za důležité uvést jeho základní charakteristiku ohledně kariérového poradenství a uvést Úřad práce ČR jako hlavního zástupce z rezortu Ministerstva práce a sociálních věcí. MPSV je nadřízeným správním úřadem a řídicím orgánem Úřadu práce ČR. Úřad práce je „správním úřadem s celostátní působností a je organizační složkou státu“ (O úřadu práce..., 2021). Složkami Úřadu je Generální ředitelství a krajské pobočky se svými kontaktními pracovišti.

Informační a poradenská střediska Úřadu práce ČR

Informační a poradenská střediska Úřadu práce ČR (IPS) fungují jako poradenská centra při Úřadu práce. IPS spolupracuje se všemi útvary Úřadu práce ČR, zvláště s útvary zprostředkování, poradenství, rekvalifikací, trhu práce a poskytuje všechny dostupné informace z těchto oblastí“ (Informační a poradenská..., 2020).

Informační činnost IPS zahrnuje například informování o formách studia nebo přijímacích řízeních. Dokáže poskytnout aktuální data o naplněnosti kapacit různých typů vzdělávacích zařízení, uskutečňuje spolupráci s centry pro mladé nezaměstnané (Start kluby, Kluby práce atd.). Dále sleduje statistiku kariérní struktury absolventů škol a jejich další profesní možnosti v daných regionech. V neposlední řadě pořádá burzy vzdělávacích možností nebo besedy a konzultace o volbách povolání (Analýza činnosti..., 2013).

Národní soustava povolání

MPSV má také ve své gesci Národní soustavu povolání, která nabízí širokou databázi povolání. Pro kvalitní uplatnění žáků odborných škol na trhu je velice důležitá dobrá orientace v celé nabídce a tato soustava se snaží těmto žákům i dalším klientům usnadnit přehled v aktuálních požadavcích a potřebách na pracovním trhu za pomoci profesionálů z trhu práce (Využití Národní..., 2017).

Hlavními účely, které má NSP za cíl, je plnění úlohy veřejného katalogu povolání, které jsou na trhu práce současně nabízeny, dále poskytování dat a informací zaměstnavatelům a uchazečům o zaměstnání, jaké kompetence dané povolání vyžaduje. Soustava má také za úkol efektivně propojovat nabídku s poptávkou volných pracovních míst na Úřadu práce ČR a také být kvalitním zdrojem východisek a informací pro tvorbu Národní soustavy kvalifikací. Neméně důležitým cílem je zajišťování ustavičného procesu spojování struktury a obsahu odborného vzdělávání s trhem práce (Co je Národní..., 2017).

5 Vybrané aktuální projekty a výzvy pro rozvoj kariérního poradenství a odborného vzdělávání v ČR

Hlavními cíli v dokumentu na podporu Krajského akčního plánování pro rozvoj kariérního poradenství a potažmo všech projektů a výzev je to, „aby se kariérové poradenství stalo běžnou součástí života ve škole a aby se potenciál, který tato oblast má, využíval v plném rozsahu. Samozřejmostí je také snaha o co největší propojení oblasti kariérového poradenství na úrovni středních a vyšších odborných škol a škol základních a mateřských včetně zajištění co největší návaznosti na výstupy z jednotlivých typů škol“ (Rozvoj kariérového..., 2021).

Obsahem následujících podkapitol je přehled a charakteristika některých aktuálních výzev a projektů a z nich vycházejících aktuálních potřeb v rozvoji kariérního poradenství v odborném vzdělávání v České republice. Převážně u všech podkapitol na konci je uváděna webová stránka nebo odkaz s dalšími detaily, jelikož nejrychleji se informace šíří a proměňují v digitálním světě a tak je nejefektivnější sledovat dané projekty a výzvy online a rychle se tak přizpůsobovat změnám.

5.1 Operační programy Ministerstva školství

Pod záštitou Evropské unie a MŠMT existuje Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV). Tento Program je víceletým tématickým programem a přispívá „k posunu České republiky (ČR) směrem k ekonomice založené na vzdělané, motivované a kreativní pracovní síle, na produkci kvalitních výsledků výzkumu a jejich využití pro zvýšení konkurenceschopnosti ČR.“ (O programu..., 2017).

Výzva č. 02_20_082 Akční plánování v území

Momentálně běžící výzvou v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) je „Výzva č. 02_20_082 Akční plánování v území“.

„Cílem výzvy je podpora společného plánování a sdílení aktivit v území vedoucí ke zlepšení kvality vzdělávání ve školách tím, že bude podpořena spolupráce zřizovatelů, škol a ostatních aktérů ve vzdělávání včetně organizací neformálního vzdělávání v místě zaměřená zejména na společné informování, vzdělávání a plánování partnerských aktivit pro následné společné řešení místně specifických problémů a potřeb a vyhodnocování přínosů spolupráce. Důraz bude kladen na podporu spolupráce škol, vzdělávacích a kulturních center a zaměstnavatelů v rozvoji gramotností a klíčových kompetencí dětí, žáků a studentů VOŠ. Součástí bude i podpora aktivit vedoucích k podpoře dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem a vytváření podmínek pro vzdělávání na dálku“ (Výzva č. 02_20_082..., 2020).

Detaily výzvy: <https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-20-082-akcni-planovani-v-uzemi.htm>

Do výzvy se mohou za určitých splněných podmínek zapojit tyto subjekty: místní akční skupiny, obce, dobrovolné svazky obcí, sdružení/spolek obcí, městské části hlavního města Prahy, kraje, příspěvkové organizace zřizované MŠMT.

Dalším programem MŠMT je Operační program Jan Amos Komenský (OP JAK) pro roky 2021-2027, jakožto „podpora rozvoje otevřené a vzdělané společnosti založené na znalostech a dovednostech, rovných příležitostech a rozvíjející potenciál každého jednotlivce, která povede k růstu konkurenceschopnosti České republiky a zlepšení životních podmínek jejích obyvatel“ (Programový dokument..., 2021). Hlavními problémy související s rozvojem, kterými se OP JAK zabývá, jsou: Přetrvávající nerovnosti ve vzdělávání; Nutnost modernizace metod, forem a obsahu vzdělávání; Nedostatečná podpora pedagogickým pracovníků a škol; Slabé strategické řízení oblasti výzkumu, vývoje a inovací na národní i regionální úrovni; Přetrvávající nedostatečné kapacity pro špičkový výzkum s aplikačním potenciálem. Program je spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů ESIF (Operační program..., 2021).

Detaily OP JAK: <https://opvvv.msmt.cz/download/file5938.pdf>

Zaměstnanost je vyústěním dobrého kariérního rozhodnutí a tedy je dobré zařadit mezi projekty i operační program Zaměstnanost+. „Operační program s názvem

Zaměstnanost plus (OPZ+) představuje klíčový předpoklad pro využívání finančních prostředků z Evropského sociálního fondu plus v oblasti zaměstnanosti a sociálního začleňování v programovém období 2021-2027, přičemž navazuje na Operační program Zaměstnanost realizovaný v programovém období 2014-2020“ (OP Zaměstnanost plus..., 2021). Z jeho priorit a oblastí, které se týkají povolání jsou uvedené například: „Podpora rovných příležitostí a sladování pracovního a osobního života“, „Fungující systém dalšího profesního vzdělávání nebo „Podpora a využití pracovní mobility“ (OP Zaměstnanost+, 2021). Více informací na: <https://www.esfcr.cz/opz-plus>.

5.2 Projekty Národního pedagogického institutu

NPI, popsany v podkapitole 4.2.1, má ve svém plánu více současných projektů. Jsou jimi například aktuální „Metodická podpora akčního plánování (P-AP)“. Jedná se o podporu tří hlavních projektů, které navazují a zpracovávají systémový projekt Podpora krajského akčního plánování (P-KAP), které se uskutečňovalo za pomoci týmu pracovníků na celorepublikové úrovni v letech 2016-2021 a mělo za úkol získat data z 9 oblastí intervence neboli tématických oblastí (Metodická podpora..., 2021). Dvě povinné oblasti z těchto devíti oblastí intervence, které se přímo zabývají tématy kariérního poradenství a odborného vzdělávání, jsou „Rozvoj kariérového poradenství včetně prevence předčasných odchodů ze vzdělávání“ a „Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli“. Výsledky tohoto pětiletého projektu jsou obsaženy v dokumentech zde: <https://www.nuv.cz/p-kap/pojeti-tematickych-oblasti>. Tento projekt vyústil do vzniku výše popsané „Metodické podpory“, z jedné z níž je moderní nástroj EDUSÍŤ, který představuje metodické síť odborníků registrovaných v členěném katalogu a s vzhledem a zkušenostmi v požadovaném regionu České republiky. Tito lidé s potřebnými kvalifikacemi pokrývají všechny tématické oblasti akčního plánování a zaměřují se zejména na středoškolské a vyšší odborné vzdělávání na regionální úrovni. Dalším tématem aktuální podpory jsou střední a vyšší odborné školy a jejich přístupy v akčním plánování a v tvorbě vlastních školních akčních plánů (Podpora ŠAP/PA..., 2021).

Účelem samotného běžícího projektu Metodická podpora akčního plánování (P-AP) je „vytvořit jednotný model akčního plánování, které vychází ze stávající dobré praxe ve školách (SŠ, ZŠ, MŠ). ... Projekt je financován z prostředků OP VVV a trvá od prosince 2021 do listopadu 2023“ (Metodická podpora..., 2021).

Více informací o podpoře zde: <https://www.npi.cz/projekty/4601-podpora-krajskeho-akcniho-planovani>.

V roce 2004 vznikla evropská informační síť o odborném vzdělávání ReferNet ČR pod záštitou Evropského centra pro rozvoj odborného vzdělávání Cedefop (ReferNet, 2011). Jejím hlavním úkolem je analyzovat a podávat ověřené zprávy a informace odborníkům i širší veřejnosti o českém a evropském odborném vzdělávání a vytvořit tak přehled o trendech a inovacích v odborném vzdělávání v Evropě. Všechny tyto výstupy slouží pro tvorbu národních politik nebo úřady veřejné správy. ReferNet také seznamuje veřejnost s aktivitami a publikační činností Cedefopu, kterou jsou například scénáře odborného vzdělávání do roku 2035 a podobně (ReferNet ČR, 2021).

5.3 Národní vzdělávací fond - Střediska podpory poradenských služeb

Jedním z dalších členů Národního pedagogického fóra je Národní vzdělávací fond (NVF) a jeho Středisko podpory poradenských služeb. NVF má ve své působnosti několik sfér, ve kterých se věnuje převážně vzdělávacím a poradenským činnostem. Předkládá tak různé rozборы trendů a politik v oblastech zaměstnanosti, věnuje se výzkumné činnosti v poli kvality lidských zdrojů a tuto oblast také podporuje. Dále se zabývá podporou poradenských služeb v resortu zaměstnanosti a vzdělávání, a v neposlední řadě se věnuje administraci a řízení projektů, které jsou realizovány v mezinárodních partnerstvích (Co děláme, 2011). Středisko podpory poradenských služeb se skládá z odborníků na kariérové poradenství a bilanční diagnostiku, kteří vypisují projekty s aplikační a výzkumnou povahou.

Aktuální běžící projekt s názvem C-Game: Hra s náplní kariérového poradenství ve městě plném povolání je realizován od konce roku 2019 do 31. května 2022. Projekt má za cíl uvést do provozu digitální hru pro žáky v posledních ročnících základních škol. Princip hry spočívá ve výstavbě fiktivního města, kde se žáci budou seznamovat

s povoláními a tak získají lepší vhled do trhu práce a jeho možností. Žák si zároveň při řešení různých otázek může vytvořit svůj zájmový profil a tak se dostat až k nabídce pro něj vhodných povolání. Samozřejmostí je, že žák by měl využít prostor pro konzultaci s učitelem nebo s kariérním poradcem. Tento projekt by mohl být velice vhodný pro doplnění průřezového tématu Člověk a svět práce (C-Game: Hra s..., 2019). Více informací je uvedeno zde: <http://www.nvf.cz/c-game-career-guidance-game-in-the-city-full-of-occupations>.

5.4 Integrovaný regionální operační program – plánované výzvy od jara 2022

Správa Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) spadá pod gesci Ministerstva pro místní rozvoj (MMR). Přes tento program se v České republice rozdělují finance poskytnuté z evropských fondů. Řídící orgán IROPu „vyhlašuje výzvy k předkládání projektů, stanovuje podmínky, za kterých je možné předložit projekt, vydává rozhodnutí o poskytnutí dotace a proplácí je“ (Seznamte se s IROP, 2021).

Mezi rozsáhlým seznamem vypsaných oblastí podpory IROPu pro roky 2021-2027 je také sekce pro Vzdělávací infrastrukturu, konkrétní oblast pro Odborné učebny ve středních a vyšších odborných školách. V lednu 2022 byl Evropské komisi odeslán strategický dokument se všemi oblastmi podpory a od jara 2022 se předpokládá vyhlášení prvních výzev (Seznamte se s IROP, 2021). Detailnější informace pro výzvu: <https://irop.mmr.cz/cs/irop-2021-2027>.

5.5 Technologická agentura ČR Starfos

Veřejné prostředky České republiky zajišťují podporu oblastem výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a jednou z agentur, která tyto finance využívá je Technologická agentura ČR Starfos (TA ČR Starfos). Shromažďuje ve své databázi projekty, které může uživatel vyhledávat pomocí analytických filtrů ve webovém vyhledávači. Agentura získává data pomocí Informačního systému VaVal, který provozuje Úřad vlády ČR a denně je aktualizuje (TA ČR Starfos, 2018).

Zde jsou prezentovány tři vybrané projekty s konkrétními tématy, které mají za cíl změnit a posunout stávající pořádky v těchto polích působnosti.

- „Návrh a implementace konceptu a metodiky „career learning“ v odborném vzdělávání“ je realizovaný v letech 2019-2022 a jeho cílem „je vytvořit a publikovat obecně použitelnou metodiku, jak ve středním odborném vzdělávání efektivně implementovat kariérové vzdělávání a poradenství do ŠVP. Dílčím cílem je tuto metodiku následně ověřit a pilotně vyzkoušet na 3 vybraných středních odborných školách různého oborového zaměření. Na základě dotazníkového šetření a řízených rozhovorů zjistit, jaké mají na jedné straně potřeby a požadavky žáci a na druhé straně jaké mají školy potřeby a možnosti, jak personální, organizační, tak finanční v oblasti kariérového vzdělávání a poradenství. Dát školám různého oborového zaměření do ruky nástroj, jak efektivně uplatnit ve vzdělávání a odborné přípravě průřezové téma Člověk a svět práce, aby žáci na konci studia byli vybaveni dovednostmi pro řízené své kariéry“ (Návrh a implementace...,2019).

<https://starfos.tacr.cz/cs/project/TL02000256#project-main>

- „Faktory ovlivňující kognitivní a nekognitivní výsledky žáků ve středním odborném vzdělávání. Úloha pocitu akademické marnosti a kultury školy“ se naplňuje v letech 2018-2022 a v popsanych cílech se píše: „ČR rozděluje žáky středních škol do tří vzdělávacích proudů s velmi odlišným kurikulem. Vzdělávací proudy se značně liší složením žáků i jejich kognitivními a nekognitivními výstupy. Přestože hraje odborné vzdělávání v českém vzdělávacím systému velmi významnou úlohu, zcela chybějí výzkumné poznatky o faktorech ovlivňujících výsledky a postoje žáků navštěvujících tento vzdělávací segment. Hlavním cílem projektu je vztah mezi výsledky žáků a navštěvovaným vzdělávacím proudem vysvětlit školním kontextem, operacionalizovaným prostřednictvím akademického optimismu, a

pocitem akademické marnosti. Kvantitativní analýzy dat založené na víceúrovňovém strukturním modelování budou doplněny longitudinálními kvalitativními případovými studii přechodu z povinného vzdělávání do různých proudů středního vzdělávání“ (Faktory ovlivňující..., 2018).

<https://starfos.tacr.cz/cs/project/GA18-19056S>

- „Kariérová adaptabilita absolventů odborných vyšších sekundárních škol v období přechodu ze školy do práce“ běží v letech 2018-2022 a „jedním z významných úkolů, s nímž se musí vypořádat část absolventů středních odborných škol a středních odborných učilišť, je přechod ze školy do práce. Přechod ze školy na trh práce v současné době není jednorázovou záležitostí, ale dlouhodobým procesem s nejasnými hranicemi a řadou problémových momentů. K posouzení připravenosti jedinců vypořádat se s přechodem ze školy do pracovního života byl navržen multidimenzionální konstrukt kariérové adaptability. Grantový výzkum se proto zaměřuje na longitudinální zkoumání kariérové adaptability u absolventů odborně orientovaných středních škol v tomto tranzitním období. Ve výzkumu bude mj. zjišťováno, jak se proměňuje kariérová adaptabilita absolventů v období přechodu ze školy na trh práce, které demografické, vztahové, školní a osobnostní proměnné výši kariérové adaptability ovlivňují a zdali má výše kariérové adaptability protektivní efekt na přechod ze školy do práce“ (Kariérová adaptabilita..., 2018).

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem dospěla k několika výsledkům. Jak vyplývá z praktické části, sféra kariérního poradenství v České republice se stále vyvíjí a rozrůstá o důležité poznatky v průběhu let. Otázek je stále mnoho nezodpovězených, ale oproti tomu v České republice s přesahem do Evropské unie neustává entuziazmus ohledně investování financí a času do rozvoje tak klíčového poradenství. To jasně prokazuje byť jen zlomek vybraných výzev a projektů, které jsem zmapovala v praktické části. U institucí, které se přímo angažují v kariérním poradenství je nanejvýš důležitá jejich soudržnost a provázanost, které docílí čitelnější a flexibilnější proměny kariérního poradenství. Celé týmy odborníků, pedagogických pracovníků i široká veřejnost se zasazuje o to, aby z žáků středních odborných škol vyrůstali lidé, kteří budou vědět, co od profesního i osobního života chtějí a byli tak připraveni čelit realitě pracovního trhu. A k tomu je právě zapotřebí kvalitních zdrojů, kterými jsou především vzdělaní odborníci, jak v kariérním poradenství, tak celém odborném vzdělávání. Další důležitá oblast pro rozvoj kariérního poradenství je spolupráce škol a zaměstnavatelů. V neposlední řadě je klíčové postarat se o hladký vstup absolventů škol na pracovní trh a také do dalšího vzdělávání.

Tato práce byla pro mě obohacující v několika ohledech. V první řadě jsem pochopila princip a důležitost kariérního poradenství na odborných školách, které jsou tak zásadním startem pro kariéru žáků, kteří se chtějí uplatnit ve vyučeném nebo vystudovaném oboru. Také jsem nevěděla do doby, než jsem se začala tématem více zabývat, kolik existuje institucí, týmů a akcí, které se naplno věnují kariérnímu poradenství v odborném vzdělávání a hlavně jejímu rozvoji. Závěrem bych chtěla uvést, že by tato bakalářská práce mohla posloužit jako základ pro další průzkum nebo analýzu. Navazující práce by mohla prohlubovat dané kapitoly a odpovědi na dané otázky, kterých je v této oblasti kariérního poradenství opravdu ještě mnoho nezodpovězených.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

TIŠTĚNÉ ZDROJE

BĚLOHLÁVEK, František. *Organizační chování: Jak se každý den chovají spolupracovníci, nadřízení, podřízení, obchodní partneři či zákazníci*. Olomouc: Rubico, 1996. ISBN 80-85839-09-1.

HLAĎO, Petr. Svět práce: propedeutika pro učitele průřezového tématu Člověk a svět práce na středních odborných školách [online]. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2012. 138 s. WWW: <http://www.vychova-vzdelavani.cz/svetprace.pdf>. ISBN 978-80-7375-606-2.

HLAĎO, Petr. *Profesní orientace adolescentů: poznatky z teorií a výzkumů*. Brno: Konvoj, 2012. Monografie (Konvoj). ISBN 978-80-7302-164-1.

KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada Publishing, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

PRŮCHA, Jan. *Odborné školství a odborné vzdělávání: fungování systému, problémy praxe a výzkum*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-158-5.

VENDEL, Štefan. *Kariérní poradenství*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1731-9.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Aktualizované RVP SOV [online]. 2020. Dostupné z: <https://revize-sov.edu.cz/>

Analýza činnosti informačních a poradenských středisek úřadů práce [online]. Praha, 2013. Dostupné také z: <http://www.nvf.cz/cms/assets/docs/dfd11e07ab4c96fae7d2be75c3dcc05e/523-0/ips-analyza-ips-vysledky-vyzkumu.pdf>

C-Game: Hra s náplní kariérového poradenství ve městě plném povolání [online]. 2019. Dostupné z: <http://www.nvf.cz/c-game-career-guidance-game-in-the-city-full-of-occupations>

Co děláme [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.nvf.cz/co-delame>

Co je národní soustava povolání? [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.nsp.cz/info/co-je-nsp>

Co jsou rámcové a školní vzdělávací programy (RVP a ŠVP) [online]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-0-13>

Česká republika Overview: Hlavní rysy vzdělávacího systému, Stupně vzdělávacího systému. *European Commission: Eurydice* [online]. 2020 Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs

Členové Národního poradenského fóra v roce 2020 [online]. In: . 2020. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/231/NPF/Clenove_NPF_2020.pdf

Dům zahraniční spolupráce [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/o-dzs>

Edu.cz [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.edu.cz/>

Euroguidance je nově součástí Národního pedagogického institutu České republiky [online]. 1.7.2021. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/clanek/euroguidance-je-nove-soucasti-narodniho-pedagogickeho-institutu-ceske-republiky>

Euroguidance: Poradenství v České republice [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.euroguidance.cz/poradenstvi-v-cr.html>

Faktory ovlivňující kognitivní a nekognitivní výsledky žáků ve středním odborném vzdělávání. Úloha pocitu akademické marnosti a kultury školy [online]. 2018. Dostupné z: <https://starfos.tacr.cz/cs/project/GA18-19056S>

Hlavní rysy vzdělávacího systému [online]. 2020 Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs

Informační a poradenská střediska Úřadu práce ČR (IPS) [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/informacni-a-poradenska-strediska-uradu-prace-cr>

Informační systém Infoabsolvent [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/>

Kariérová adaptabilita absolventů odborných vyšších sekundárních škol v období přechodu ze školy do práce [online]. 2018. Dostupné z: <https://starfos.tacr.cz/cs/project/GA18-07537S>

KARIÉROVÁ PORADKYNĚ, KARIÉROVÝ PORADCE [online]. In: . 2019, s. 22. Dostupné z: <https://vzdelavanivsem.cz/files/files/brozura-karierovy-poradce.pdf>

Metodická podpora [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.nuv.cz/p-kap/nastroje->

Metodická podpora akčního plánování (P-AP) [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.npi.cz/projekty/5826-metodicka-podpora-akcniho-planovani>

Metodický portál RVP.CZ [online]. 2021. Dostupné z: <https://rvp.cz/>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ministerstvo_%C5%A1kolstv%C3%AD,_ml%C3%A1de%C5%BEe_a_t%C4%9Blov%C3%BDchovy_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky

MŠMT: Podoby kariérového poradenství [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/podoby-karieroveho-poradenstvi-1>

Národní poradenské fórum [online]. In: . 2021. Dostupné z: https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/narodni-poradenske-forum?fbclid=IwAR0sg-kkl4RujP5ahxjHN6RSLwtHknvNcJ-hpkpqPJ4bulZsy_rYQ4Xjfo

Národní soustava kvalifikací [online]. 2020 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://www.narodnikvalifikace.cz/>

Návrh a implementace konceptu a metodiky "career learning" v odborném vzdělávání [online]. 2019. Dostupné z: <https://starfos.tacr.cz/cs/project/TL02000256#project-main>

NEŠPOR, Zdeněk R., ed. *Sociologická encyklopedie* [online]. 2020. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Hlavn%C3%AD_strana

O Národním pedagogickém institutu České republiky [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.npi.cz/o-nas/o-institutu>

O programu [online]. 2017. Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/o-programu>

O Úřadu práce České republiky [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/o-uradu-prace>

OP Zaměstnanost plus 2021-2027 [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/opz-plus>

OP Zaměstnanost+ [online]. 2021. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy/list/op-zamestnanost>

OPERAČNÍ PROGRAM JAN AMOS KOMENSKÝ (2021–2027) [online]. 2021. Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/download/file5938.pdf>

Organizace a struktura vzdělávacího systému [online]. 2022 Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-21_cs

Podpora kariérového rozhodování a vzdělávání ve výuce [online]. In: . Dostupné z: https://www.infoabsolvent.cz/Temata/Download?Soubor=V-7.4.13_Podpora_karieroveho_rozhodovani_a_vzdelani_ve_vyuce.pdf

Podpora ŠAP/PA [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.nuv.cz/p-kap/podpora-sap-pa>

POJETÍ TEMATICKÉ OBLASTI V PROJEKTU P-KAP: ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A SPOLUPRÁCE ŠKOL SE ZAMĚSTNAVATELI [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky (NPI), 2021. ISBN 978-80-7578-069-0. Dostupné také z: http://www.nuv.cz/uploads/P_KAP/ke_stazeni/pojeti/FINALNI_VERZE_POJETI/P_KA_P_NPI_POJETI_ODBORNE_VZDELAVANI.pdf 3

POJETÍ TEMATICKÉ OBLASTI V PROJEKTU P-KAP: ROZVOJ KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ VČETNĚ PREVENCE PŘEDČASNÝCH ODCHODŮ ZE VZDĚLÁVÁNÍ [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky (NPI), 2021. ISBN 978-80-7578-068-3. Dostupné také z: http://www.nuv.cz/uploads/P_KAP/ke_stazeni/pojeti/FINALNI_VERZE_POJETI/P_KAP_NPI_POJETI_KARIEROVE_PORADENSTVI.pdf

Profesní cíle: jak a proč si je stanovovat? [online]. 11.10.2021. Dostupné z: <https://blog.vzdelavaniaprace.cz/profesni-cile-jak-a-proc-si-je-stanovovat/>

Profil kariérových poradců a témata, která řeší na základních a středních školách [online]. 2011. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-4-06>

Programový dokument Operačního programu Jan Amos Komenský [online]. 2021. Dostupné z: <https://opvww.msmt.cz/clanek/programovy-dokument-operacniho-programu-jan-amos-komensky-op-jak.htm>

RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY [online]. 2020. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (RVP SOV) [online]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/>

ReferNet [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.nvf.cz/refernet>

ReferNet ČR [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.npi.cz/projekty/4594-refernet-cr>

ROZVOJ KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ POJETÍ TEMATICKÉ OBLASTI V PROJEKTU P-KAP: verze pro realizační týmy krajských projektů KAP (IPo KAP) [online]. 2017, 12. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/P_KAP/ke_stazeni/pojeti/P_KAP_Pojeti_Karierove_poradenstvi.pdf

Seznamte se s IROP [online]. 2021. Dostupné z: <https://irop.mmr.cz/cs/media/seznamte-se-s-irop>

STRATEGICKÉ A KONCEPČNÍ DOKUMENTY [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-msmt?lang=1>

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.edu.cz/strategie-msmt/strategie-vzdelavaci-politiky-cr-do-roku-2030/>

STRATEGIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY ČR DO ROKU 2030+ [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

Školní poradenské pracoviště (ŠPP) [online]. 2021. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolni-poradenska-pracoviste>

ŠKOLSKÁ PORADENSKÁ ZAŘÍZENÍ (ŠPZ): Pedagogicko-psychologické poradny (PPP) [online]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolska-poradenska-zarizeni>

Školská poradenská zařízení: Sociální práce s dětmi a mládeží [online]. In: . 2018. Dostupné z:

http://socwiki.cz/%C5%A0kolsk%C3%A1_poradensk%C3%A1_za%C5%99%C3%ADzen%C3%AD

Školský zákon, Zákony pro lidi [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

TA ČR Starfos [online]. 2018. Dostupné z: <https://starfos.tacr.cz/cs>

TICHÁ, Milena. *K průřezovému tématu Člověk a svět práce* [online]. 16.12.2010. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/o/9921/K-PRUREZOVEMU-TEMATU-CLOVEK-A-SVET-PRACE.html>

Využití Národní soustavy povolání pro studenty [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.nsp.cz/vyuziti-pro-studenty>

Výzva č. 02_20_082 Akční plánování v území [online]. 2020. Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/vyzva/vyzva-c-02-20-082-akcni-planovani-v-uzemi.htm>

Vzdělávací systém [online]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-21_cs

Zaostřeno na odborné vzdělávání ČESKÁ REPUBLIKA [online]. 2012/13 Dostupné z: https://www.cedefop.europa.eu/files/8052_cs.pdf

Zařazení českých vzdělávacích programů do Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011) [online] 2016. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011